

En nu: Afrika!

Afrika zit in de lift. Op een recente wetenschappelijke conferentie over Afrika in de Verenigde Staten werden veel positieve verhalen gepresenteerd. Er ontstond duidelijk een zilveren rand om het donkere continent. In de *Economist* van begin januari wordt gesteld dat zes van de tien economisch snelst groeiende landen in Afrika liggen. Over diezelfde landen verschenen een of twee decennia geleden alleen ellendeverhalen in de media: Angola, Nigeria, Ethiopië, Tsjaad, Mozambique, Rwanda. Bij een druk bezochte bijeenkomst van de Netherlands-African Business Council afgelopen november werd in juichtonen gesproken over de mogelijkheden die Afrika het laatste decennium bood aan wie durfde. Eigenlijk ben je als ondernemer gek als je niet in Afrika investeert, zo leek de boodschap. De euforie werd nog verder gevoed door het kantelende politieke beleid op dat moment. De machtsverschuiving van Buitenlandse Zaken naar het nieuwe ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie werd als veelbelovend ervaren: 'Nu is het onze beurt'.

In de oratie 'Silverlining Africa', die ik op 14 januari uitsprak als hoogleraar ontwikkeling in Afrika aan de Leidse Universiteit en als directeur van het Afrika-Studiecentrum (www.ascleiden.nl), laat ik zien dat die euforie ook in Afrika zelf is waar te nemen. Op uitnodiging van drie Nederlandse ngo's met een jarenlange betrokkenheid in West-Afrika (ICCO, Prisma en Woord en Daad) wordt in een groot onderzoek vastgesteld wat Afrikanen zelf vinden van alle ontwikkelingsinitiatieven die ze over zich heen hebben gekregen. Het onderzoek (www.padev.nl) brengt steeds vijftig lokale vertegenwoordigers samen die de ontwikkelingsgeschiedenis van hun streek bespreken. De uitkomsten laten zien dat er de laatste tien jaar heel veel ten goede is veranderd. Het oordeel van de Afrikanen over de

vele 'ontwikkelingsprojecten' is deels vernietigend, maar in veel meer gevallen lovend. Vooral wanneer de ontwikkelingsorganisaties zich langdurig, flexibel en met respect hebben ingezet, worden veel veranderingen waaraan ze hebben bijgedragen positief gewaardeerd. De resultaten van het onderzoek laten zien dat het zetje in de rug vooral de energiekere, gezondere, wat beter opgeleide vrouwen en mannen heeft gestimuleerd initiatief te nemen. De omstandigheden om dat te durven waren daarbij de laatste vijftien jaar in de onderzoeksregio, maar eigenlijk in veel delen van Afrika, helemaal niet zo beroerd. De statistieken voor Afrika als geheel laten dat ook duidelijk zien.

Na de traumatische jaren 70 en 80 zien de economische groeicijfers er vooral na 2000 goed uit. Ondanks de extreme bevolkingsgroei is Afrika er het laatste decennium in geslaagd gemiddeld per persoon meer voedsel te produceren dan op het eind van de koloniale tijd. Ook de cijfers voor de levensverwachting en het onderwijsniveau laten voor veel landen spectaculaire verbeteringen zien en de demografische en culturele veranderingen gaan razendsnel. Als we kijken naar de lange termijn is het illustratief dat er in het jaar 1650 in Afrika ongeveer evenveel mensen waren als in Europa (elk 17% van de wereldbevolking), dat dit in 1900 uiteengekomen was met 25% in Europa en nog maar 4% in Afrika, en dat Afrika nu bijna weer op het niveau zit van 1650 (in Europa is het 11%). Van die razendsnel gegroeide Afrikaanse bevolking leven steeds meer mensen in steden.

Zes van de tien economisch
snelst groeiende landen
liggen in Afrika

Doordat de Afrikaanse bevolking gemiddeld de jongste is van de hele wereld barsten die steden van de jeugdige energie. Die energie is zichtbaar in de sfeer van werk, entertainment en religieuze organisatie: tussen 1960 en 2010 is het aantal Afrikanen dat zich cultureel organiseert via een of andere protestantse kerk (veelal *independent churches*) vernegenvoudigd, via de rooms-katholieke kerk verviervoudigd en via de islam verdrievoudigd. Het was niet raar dat de Anglicaanse Zuid-Afrikaanse geestelijke Desmond Tutu bij het laatste conclaaf opriep tot de keuze van een Afrikaanse paus.

Veel Afrikaanse jongeren zijn goed op de hoogte van wat er in de rest van de wereld te koop is en vinden dat het nu hun beurt is om aan te sluiten bij de welvaart. De communicatierevolutie biedt voor de oraal ingestelde Afrikaanse cultuur een enorme opening naar de buitenwereld. Er worden verwachtingen gewekt die tot een grote druk leiden op de lokale elites. Veel jonge Afrikanen oriënteren zich daarbij steeds meer op Azië. Na de Aziatische tijgers is het nu de beurt aan Afrikaanse leeuwen vinden ze. De grote vraag is natuurlijk hoeveel antilopen daarvoor nodig zijn en hoeveel Afrikanen bereid zullen zijn hun eigen honger naar vooruitgang minder prioriteit te geven dan de langetermijnbehoeften van hun kinderen en van de Afrikaanse natuur.

Nederland heeft in veel Afrikaanse landen een goede naam. Vanuit Nederland op allerlei manieren betrokken zijn bij de explosie van Afrikaanse energie is een spannend vooruitzicht, niet zonder schokken, niet zonder drama en met veel vallen en opstaan. Voor ondernemers, onderzoekers en andere Afrikanen is het een boeiende tijd in een boeiend werelddeel. Afrika zit in de lift. •